

Gemeente : Boxtel
Plaats : Liempde
Straat + nummer : Dorpsstraat 6
Kad. aanduiding : B1988
Huidige functie : café/woonhuis
Oorspr. functie : café/woonhuis
Bouwtype : eenlaags dwars huis
Bouwjaar : 1878

Objectnr. : 8
Datum invent. : 10/1998
Kwalificatie : gemeentelijk
monument

Bouwgeschiedenis: Het pand Dorpsstraat 6 is gebouwd in 1878 in opdracht van klompenmaker Joseph van der Velden ^{2,3,4} op een tot dan als weiland (met opgaand geboomte) in gebruik zijnd perceel ten noorden van het raadhuis.

Op het kadastraal minuutplan van 1832 ¹ is te zien dat destijds aan de Dorpsstraat -vanaf het raadhuis tot de huidige Kerkstraat- slechts drie panden stonden; de gronden aan weerszijden van de weg (tot aan de Nieuwstraat en de Keefheuvel) waren in gebruik als wei- en bouwland en voor een groot deel gemeentelijk eigendom. In het laatste kwart van de 19de eeuw ontwikkelde de Dorpsstraat zich van een landelijke weg tot de kaarsrechte hoofdstraat (en eerste straatweg) in de kern van Liempde (zie de kadastrale schattingskaart van 1886 ¹). Deze ontwikkeling is ingezet met de bouw in 1867 van een nieuwe kerk aan de Dorpsstraat na de grote brand aan het Kerkeind in 1864 waarbij 13 huizen en de kerk verloren gingen. Het eerste nieuwe huis (in feite een boerderij) verrees in 1875 (thans Dorpsstraat 24) op de plaats van een oude boerderij. Bij de bouw hiervan werd het kennelijk niet meer passend gevonden om aan het dan nog vrijwel onbebouwde traject tussen het raadhuis en de kerk een boerderij met een traditioneel uiterlijk te bouwen. De herbouwde boerderij kreeg de vorm van een dwars geplaatst burgerwoonhuis met daarachter schuilgaand een vrijstaande stal/schuur. De voorgevel kwam overeenkomstig de nieuwe bouwverordening op enkele meters afstand van de openbare weg te staan (de oude boerderij lag met de langsgewel direct aan de weg). Deze rooilijn en de hoogte van de voorgevel zouden maatgevend worden bij de bouw van nieuwe huizen aan de Dorpsstraat: het werd als voorwaarde gesteld bij de verkoop van de gemeentegrond (bijv. Dorpsstraat 6, 10 en 18) ³. Zo verrees in het laatste kwart van de vorige eeuw aan de Dorpsstraat een reeks gelijksoortige eenlaags dwarse woonhuizen: nr. 24 [*1875], nr. 6 [*1878], nr. 18 [*1879/80], nr. 3 [*1885], nr. 10 [*ca. 1888] en nr. 19 [*1892] (enkele andere zijn reeds afgebroken).

Naast genoemde voorwaarden werd bij de verkoop van het onderhavige perceel gemeentegrond tevens bepaald dat aan de zuidzijde van het perceel een bestaande doornenhaag de scheiding moest uitmaken met de overblijvende gemeentegrond en dat aan de noordzijde een gemeenschappelijke *levende heg* geplant zou worden ³.

Het pand heeft vanouds een café-bestemming gehad: in 1881 vroeg Joseph van der Velden, als tapper en klompenmaker, vergunning ingevolge de Drankwet van 1881 om in zijn huis ('*in groote kamer, opkamer en keuken*') sterke drank te verkopen ⁵.

Verbouwingen zijn bekend uit 1970 en 1980. In 1970 is aan de achtergevel een sanitair blok gebouwd ⁷. In 1980 is o.m. de zaak heringericht (waarbij de dan nog bestaande brede boerenschouw is gesloopt), de gehele kap vernieuwd, en kwam er een nooduitgang in de zijgevel ⁸.

Beschrijving: Aan de oostzijde van de Dorpsstraat gelegen eenlaags café/woonhuis onder zadeldak met de nokrichting evenwijdig aan de straat. Links opzij voert een ca. 2 meter breed pad ('t Broekegangske; feitelijk particulier terrein van de nrs. 6 en 8) naar de achtergelegen Keefheuvel. Rechts opzij sluit het pand aan tegen een tweelaags buurpand. Aan de voorgevel ligt een ca. 3 meter diep terras.

Het huis beslaat een rechthoekig grondplan van ca. 14x9 meter. Tegen de achtergevel aanbouwen (niet van belang). De bakstenen gevels zijn opgetrokken in kruisverband met (grotendeels versleten) knipvoeg. De voorgevel is later wit geverfd. Gevelopeningen onder anderhalfsteens strekken (uitgezonderd de benedenvensers en deur in de zijgevel); vensters met hardstenen lekdorpels. De voorgevel is afgesloten met een dubbele muizetand-daklijst

(blok- en overhoekse tand) en een (later aangebrachte) eenvoudige mastgoot. De voorgevel heeft een gepleisterde en grijs geverfde plint.

Het zadeldak is gedekt met blauwe oudhollandse pannen; aansluiting bij zijgevel met specie-zoom. De oorspronkelijke nokschoorsteen rechts van het midden is verdwenen (de boerenschouw met breed kanaal is in 1980 gesloopt). Modern daklicht in voor- en achterschild.

Voorgevel met centraal de entree, links twee vensters en rechts een venster en een dubbele schuurdeur. De entree heeft een klampdeur (onder/bovendeur) en een tweeruits bovenlicht in geprofileerd kozijn met dito kalf. De vensters bestaan uit zesruits schuiframen in oude kozijnen met luikaanslag en zijn alle voorzien van klampluiken. De opgeklampte schuurdeuren zitten, onder een korfboogvormige anderhalfsteens toog, in een steensponning.

De linker zijgevel heeft beganegronds twee zesruits schuifvensters (vermoedelijk van later datum gezien het ontbreken van strekken) en een nieuwe deur (nooduitgang; voorheen zat ter plaatse een kelderlicht). Ter hoogte van de zolder twee gewijzigde vensters (stolpramen met bovenlicht; oorspronkelijk vierruits schuifvensters) met rollaag aan de onderzijde.

De achtergevel gaat schuil achter latere aanbouwen.

Het interieur is geheel gemoderniseerd. Opkamer/kelder en brede boerenschouw (tegen de achtermuur van de rechter voorkamer) zijn verdwenen; de kap is geheel vernieuwd.

Motivering: Eenlaags dwars café/woonhuis anno 1875.

Van cultuurhistorische waarde vanwege het bouwtype en vanwege de gaafheid van de hoofdvorm en de detaillering.

Situeringswaarde als beeldbepalend onderdeel van de historische bebouwing aan de Dorpsstraat; ensemble-waarde als huis in de karakteristieke reeks van eenlaags dwarse huizen die in het laatste kwart van de 19de eeuw is gebouwd aan de Dorpsstraat, welke zich toen als hoofdstraat van Liempde ontwikkelde; als zodanig en vanwege de van oudsher behouden café-bestemming van waarde voor de nederzettingsgeschiedenis van Liempde.

Bronnen:

¹ Rijksarchief Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch. Kadastraal minuutplan 1832; Liempde/Liempde E1 nr. 425. Kadastrale schattingskaart 1886; E1653.

² Gemeentearchief Liempde. Inv.nr. 3311 Oorspronkelijk aanwijzende tafel; E425 [opgaand boomte] de gemeente Liempde. Inv.nr. 3313-3318 Kadastrale leggers; Art. 234 [1832-1880] de gemeente Liempde; E425 [opgaande bomen], later E1594 [weiland] dienstjaar 1880 verkoop. Art. 1690 [1880-1909] Joseph Martinuszoon van der Velden, klompenmaker; E1653 [huis & erf] dienstjaar 1886 vervallen vrijdom; E1653 [huis A214 & erf] dienstjaar 1898 terreinsverandering > E1984 [huis A46, schuur & erf] dienstjaar 1909 verkoop. Art.2401 [1909-1922] Cornelis van den Boomen, timmerman; E1984 [Kerkeind] dienstjaar 1916 ged. verkoop (= nr. 4) > E2096 [huis, schuur & tuin] dienstjaar 1922 verkoop. Art.2721 [1922-1938] Franciscus J. van der Eerden, bierbrouwer, Boxtel; E2096 dienstjaar 1938 scheiding. Art.3132 [1938-1965] Martina en Josephina van der Eerden, Boxtel; E2096 dienstjaar 1965 scheiding. Art.3900 [1965-..] Justinus F. van der Eerden, landbouwer, Boxtel; E2096.

³ Gemeentearchief Liempde. Inv.nr. 1914 **Onderhandse akten van verkoop van gronden, meest nieuwe erven, 1827-1903**; 7-6-1878 akte transport grond gemeente aan Joseph Martinuszoon van der Velden klompenmaker; stuk bouwland 12a 30ca, ged. E1594, condities: f 516,60, de doornenhaag aan de zuidzijde zal de scheiding uitmaken tussen deze grond en de overblijvende van de gemeente, aan de noordzijde een gemeenschappelijke levende heg te planten; de koper is gehouden te bouwen in de richting van het huis van de weduwe Johannes van de Keer, terwijl de voorgevel naast de weg op het Kerkeind niet lager mag zijn dan die van genoemd huis.

⁴ Gemeentearchief Liempde. Inv.nr. 2651 **Bevolkingsregister, 1860-1880, I, Wijk A**; f'225, Dorp A200a (1880: A214) Jos. v.d. Velden, klompenmaker, nieuw gebouw 1878.

⁵ Gemeentearchief Liempde. Inv.nr. 2721 **Aanvragen om vergunning voor de verkoop van sterke drank in het klein, 1881-1910**; 1881, huisnr. A214, kad.nr. E1653, Joseph van der Velden (tapper en klompmaker); 1909, huis nr. A46, kad.nr. E1984, Cornelis van den Boomen.

⁶ Archief BWT Liempde. **Bouwvergunning 24-1-1967**, dossier 1967/10, oprichten bergruimte.

⁷ Archief BWT Liempde. **Bouwvergunning 1970**, dossier 1970/102, bouwen toilet- en doucheruimte.

⁸ Archief BWT Liempde. **Bouwvergunning 1980**, dossier 1980/83, verbouwen café/woonhuis.